

Beidzot ir virtuālo valūtu regulējums

ZAB Deloitte Legal advokāts

Beidzot gan Eiropas Savienības (ES) līmeņa virtuālo valūtu regulējuma, gan VID redzējuma tuksnesī ir parādījusies oāze, kura sniedz pirmo tik ilgi gaidīto veldzi tiem komersantiem, kuri saskaras ar tieša regulējuma neesamību attiecībā uz darbībām ar virtuālo valūtu. Šī gada aprīlī Eiropas Parlaments atbalstīja jaunu Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas direktīvu (piektā AML direktīva), ar kuru citu starpā tiks ieviests pirmais ES līmeņa virtuālo valūtu regulējums. Nemot vērā virtuālās valūtas fenomena pieaugošo lomu ES pilsoņu un uzņēmumu ikdienā, ES likumdevējs plāno ieviest ES līmeņa virtuālās valūtas definīciju un noteiktus subjektus, kuru darbība ir saistīta ar virtuālo valūtu, tieši pakļaut noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas regulējuma (AML) darbības jomai. Eiropas Parlaments piedāvā noteikt, ka virtuālā valūta ir vērtības digitāls atspoguļojums, ko neizsniiedz vai negarantē centrālā banka vai valsts iestāde, kas nav obligāti piesaistīta likumīgi izveidotai valūtai un kurai nav valūtas vai naudas juridiskā statusa, bet ko fiziskas vai juridiskas personas pieņem kā maiņas līdzekli un ko var pārskaitīt, glabāt un tirgot elektroniskā veidā. Šāda virtuālās valūtas definīcija saskan gan ar Finanšu darījumu darba grupas, gan Eiropas Centrālās bankas piedāvātajām virtuālās valūtas definīcijām, gan Latvijas likumdevēja veiktajiem grozījumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā (NILLTFNL), kas stājās spēkā 2017.gada novembrī. Tāpat lielākā daļa no šobrīd izmantotajām kriptovalūtām (kriptovalūta ir viens no virtuālo valūtu veidiem), piemēram, *Bitcoin* un *Etherium*, atbilst Eiropas Parlamenta piedāvātajai definīcijai un uz to darbību attieksies ar piekto AML direktīvu ieviestais regulējums.

Vienlaikus ar definīcijas ieviešanu šī likumdošanas iniciatīva AML regulējumam pakļauj virtuālo valūtu un likumīgu maksāšanas līdzekļu maiņas pakalpojumu sniedzējus un digitālo maku pakalpojumu sniedzējus.

Eiropas Parlaments piedāvā noteikt, ka virtuālā valūta ir vērtības digitāls atspoguļojums, ko neizsniiedz vai negarantē centrālā banka vai valsts iestāde, kas nav obligāti piesaistīta likumīgi izveidotai valūtai un kurai nav valūtas vai naudas juridiskā statusa, bet ko fiziskas vai juridiskas personas pieņem kā maiņas līdzekli un ko var pārskaitīt, glabāt un tirgot elektroniskā veidā.

Proti, šie pakalpojumu sniedzēji būs AML regulējuma subjekti, kuriem citu starpā būs pienākums veikt AML risku novērtējumu un izveidot iekšējās kontroles sistēmu.

Papildus arī Valsts ieņēmumu dienests (VID) vairāku uzziņu formā ir sniedzis savu redzējumu par atsevišķu ar virtuālo valūtu veiktu darījumu aplikšanu ar nodokļiem.

VID ieskatā, ienākums no darījuma ar kriptovalūtu ir specifisks ienākuma veids, kas, piemērojot analogiju, būtu pielīdzināms ienākumam no kapitāla pieauguma, kam jāpiemēro 20% iedzīvotāju ienākumu nodokļa likme. Nodokļa aprēķinam jāņem vērā kriptovalūtas iegādes vērtība, kuru nodokļa maksātājam jāspēj pierādīt un pamatot ar attaisnojuma dokumentiem. Atbilstoši VID nostājai, neapliecināts kredītiestādes izsniegts konta izraksts ir uzskatāms par pietiekamu ārējo attaisnojuma dokumentu, pamatojoties uz kuru, ir izdarāmi ieraksti grāmatvedības reģistros. Tāpat VID ir atzinis, ka, ja nodokļu maksātājam nav saglabājusies precīza, ar dokumentiem pamatājama informācija par kriptovalūtas iegādes vērtību, tad kriptovalūtas iegādes vērtība ir nulle. Papildus Eiropas Savienības Tiesa (EST) jau 2015.gadā ir atzinusi, ka virtuālās valūtas pārdošanas darījumus neapliek ar pievienotās vērtības nodokli.

Mīnētā VID izdarītā tiesību normu interpretācija ir pirmais VID mēģinājums noteikt, kādā nodokļu rāmī liekami darījumi ar virtuālo valūtu, un, lai arī nedaudz, tā veido izpratni par to, kā VID izprot virtuālo valūtu darījumus.

Savukārt ar piekto AML direktīvu ieviestais virtuālo valūtu regulējums uzskatāms par pirmo soli virtuālo valūtu pārnacionāla regulējuma attīstībā un sakārtošanā. Komersantiem, kuru darbību skar minētās izmaiņas, jābūt apsvērt, vai tie nekļūš par AML subjektiem, jo NILLTFNL regulējums attiecībā uz virtuālo valūtu pakalpojumu sniedzējiem stājas spēkā no 2019.gada 1.jūlija. Savukārt piektā AML direktīva dalībvalstīm jāievieš 18 mēnešu laikā pēc direktīvas publicēšanas oficiālajā *Eiropas Vēstnesī*.